

Warszawa, 18 lutego 2021 r.
Informacja prasowa

COVID-19 stygmatyzuje imigrantów i mniejszości etniczne

Najnowsze badania naukowców z Uniwersytetu Warszawskiego potwierdziły istnienie zjawiska „COVID-stigma”, czyli wpływu pandemii na stygmatyzowanie imigrantów i mniejszości etnicznych. Wyniki posłużą do opracowania rekomendacji, jak minimalizować jego skutki.

Badania zostały przeprowadzone przez dr hab. Justynę Olko z Wydziału „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego oraz dr. hab. Michała Bilewicza z Wydziału Psychologii UW. Są one częścią dużego, multidyscyplinarnego projektu naukowego „Językowe Antidotum/Language as a Cure (LCure)”, którym kierują badacze z UW. Projekt jest współfinansowany przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej w ramach programu TEAM ze środków pochodzących z funduszy europejskich z programu Inteligentny Rozwój.

Ważna ochrona tradycji

Jak wynika z raportów publikowanych na całym świecie śmiertelność z powodu COVID-19 jest nieproporcjonalnie większa wśród ludności rdzennej. Jest to prawdopodobnie związane ze stylem życia tych osób, dużym zagęszczeniem, ubóstwem, a także gorszym dostępem do opieki medycznej oraz braku rzetelnych informacji dotyczących pandemii przekazywanych w językach tych grup. Co więcej, pandemia wiąże się z szybszym wymieraniem najstarszych pokoleń, a zatem zabiera grupę najcenniejszą dla przetrwania kulturowego, grupę będącą rezerwuarem i przekąźnikiem języka i tradycji. A to tylko jedno z bardzo wielu zagrożeń dla grup mniejszościowych stworzonych przez pandemię. Już na początku 2020 roku Światowa Organizacja Zdrowia zauważyła, że grupy mniejszościowe doświadczają – w związku z pandemią COVID-19 – nasilonej dyskryminacji i napiętnowania ze strony społeczeństw większościowych. Oskarżani o stanowienie zagrożenia epidemicznego, członkowie mniejszości narodowych i etnicznych są szczególnie narażeni na takie negatywne konsekwencje pandemii jak stres, lęki i depresja. **Pierwsze wyniki badań uzyskane przez zespół projektu LCure potwierdziły, że pandemia nasila zachowania dyskryminacyjne i stygmatyzację oraz wzmacnia nierówności ekonomiczne, społeczne i zdrowotne, co prowadzi do pogorszenia dobrostanu psychologicznego grup mniejszościowych.**

Brak zaufania do instytucji publicznych

„Dotychczas przeanalizowaliśmy wyniki ankiet przeprowadzonych online wśród Ślązaków, Kaszubów oraz grup rdzennych w Meksyku. Udokumentowały one naszą tezę, że członkowie grup mniejszościowych i migranci są obwiniani o stwarzanie zagrożenia epidemicznego dla grup większościowych. Nasilające się zachowania dyskryminacyjne, w tym także przejawy agresji, oraz pogarszająca się sytuacja na rynku pracy i utrata źródeł zarobkowania, wywołują negatywne skutki psychologiczne. Stygmatyzacja związana z koronawirusem prowadzi wśród

grup mniejszościowych do zwiększonego lęku i ogólnie pogorszonego stanu zdrowia psychicznego. Dotychczasowe rezultaty badań wskazują też, że pandemia wzmocniła więzi wewnątrz grup etnicznych. Silne relacje wewnątrz wspólnot są jednym z mechanizmów radzenia sobie z sytuacją zagrożenia zewnętrznego. Jednak silnemu zaufaniu do członków swojej grupy towarzyszy nieufność wobec instytucji publicznych, takich jak rząd, sanepid czy policja” – mówi dr hab. Michał Bilewicz.

Mniejsza podatność na teorie spiskowe

Naukowcy zauważyli też, że na reakcje różnych grup wobec obecnej pandemii wpływa doświadczana przez nie międzypokoleniowa trauma historyczna, związana z marginalizacją i prześladowaniami w przeszłości, utratą ziemi, języka, a także z występującymi wcześniej epidemiami, które, jak w przypadku Meksyku, wielokrotnie dziesiątkowały rdzenne społeczności. Osoby z doświadczeniem takiej wcześniejszej lub międzypokoleniowej traumy wykazują wyższy poziom niepokoju i stresu związany z aktualną sytuacją pandemiczną, czują się bardziej napiętnowane i w związku z tym szukają wsparcia i ochrony w obrębie swojej grupy. **„Zarazem jednak nasze badania pokazują, że grupy mniejszościowe są mniej podatne na irracjonalne teorie spiskowe w porównaniu ze społeczeństwem większościowym.** Prawdopodobnie świadomość własnej historii i pamięć o wcześniejszych katastrofach pozwala im lepiej ocenić skutki takich zagrożeń, jak pandemia, nie tylko dla poszczególnych osób, ale i w szerszym kontekście, czyli dla całej grupy. Ta świadomość historyczna sprawia, że osoby te zachowują się bardziej racjonalnie, wykazują większą ostrożność wobec zagrożenia i bardziej się chronią” – mówi dr hab. Justyna Olko.

Pakiet praktycznych rekomendacji

W toku dalszych prac naukowcy będą chcieli określić skalę stygmatyzacji i w efekcie opracować zestaw łatwych do wdrożenia strategii dotyczących radzenia sobie z obecnym, a także potencjalnymi kryzysami epidemicznymi w przyszłości. Pakiet ten będzie zawierał wytyczne dla agencji rządowych, samorządów, organizacji pozarządowych i firm zatrudniających migrantów i członków mniejszości etnicznych. W ramach projektu badacze realizują również kampanię informacyjną wśród społeczności rdzennych w Meksyku, prowadzoną w ich własnych językach i z udziałem lokalnych aktywistów, mającą na celu zwiększanie świadomości odnośnie zagrożenia dla zdrowia i promowanie zachowań ochronnych.

„Jesteśmy przekonani, że efekty naszych prac będą przydatne nie tylko dla imigrantów i członków grup mniejszościowych, ale okażą się korzystne również dla szerszego społeczeństwa. Pozwolą bowiem na budowanie lepszych relacji z mniejszościami i grupami stygmatyzowanymi, a w konsekwencji na rozwój kapitału społecznego” – podkreśla dr hab. Olko.

Na badania, które będą prowadzone do wiosny 2022 r., naukowcy otrzymali dodatkowe środki w wysokości 500 tys. zł. w ramach programu TEAM. Zostały one przyznane przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej w wyniku tematycznego konkursu na finansowanie nowych zadań badawczych związanych z pandemią Covid-19.

Kontakt prasowy: Dominika Wojtysiak, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, tel. 698 931 944,
wojtysiak@fnp.org.pl

Dr hab. Justyna Olko jest historykiem, socjolingwistką i etnologiem. Kieruje Centrum Zaangażowanych Badań nad Ciągłością Kulturową na Wydziale „Artes Liberales” UW; specjalizuje się w badaniach (między)kulturowej, społeczno-politycznej i językowej historii Mezoameryki; zajmuje się także problematyką dyskryminacji etnicznej i traumatyzacji grup rdzennych. Jest aktywnie zaangażowana w rewitalizację języków mniejszości etnicznych zagrożonych wymarciem. Dwukrotna laureatka grantów Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERC): Starting Grant (2012) oraz Consolidator Grant (2020).

Dr hab. Michał Bilewicz jest psychologiem społecznym i socjologiem. Kieruje Centrum Badań nad Upředzeniami na Wydziale Psychologii UW. W swoich badaniach skupia się m.in. na zagadnieniach związanych z teoriami spiskowymi, upředzeniami, zagrożeniami tożsamości społecznej oraz następstwami traumy. Interesuje się także kwestiami mowy nienawiści.

Projekt „Językowe Antidotum/Language as a Cure (LCure)” polega na zbadaniu, jak utrzymanie lub utrata języka ojczystego wpływają na dobrostan psychiczny, zdrowie i aktywność społeczną grup imigranckich i mniejszości etnicznych. Uczestnikami badań są Ukraińcy, Wilamowianie, Łemkowie, Kaszubi i Ślązacy w Polsce oraz ludność Nahua i inne grupy rdzenne w Meksyku. Badania prowadzone są z wykorzystaniem wiedzy i metod m.in. z zakresu socjolingwistyki, psychologii społecznej, antropologii, kulturoznawstwa i ekonomii.